

Adidas sneakers kopplas till avskogning i Amazonas

DAGENS ETC. I några av sina mest populära sneakers använder Adidas läder som bidrar till avskogning och exploatering i Amazonas. Det avslöjas i en undersökning gjord av flera organisationer.

– All form av storskalig industri i Amazonas är ett hot mot den biologiska mångfalden och urfolkens rättigheter, säger Alex Brekke på organisationen Amazon Watch.

Adidas sneakers av modellerna Samba, Gazelle och Spezial är sedan länge väldigt populära, både globalt och i Sverige. De första två nämns till exempel i [modemagasinet Elles lista över trendigaste sneakers hösten 2023](#).

Nu avslöjar Follow the Money (FTM), en plattform för undersökande journalistik, tillsammans med organisationerna SOMO (the Centre for Research on Multinationals) och Stand.earth att Adidas skor innehåller läder från företag som förknippas med avskogning i Amazonas.

Christopher Atapattu Riddselius, tillförordnad chef på organisationen ETI Sverige som jobbar med hållbara affärsmetoder i globala leverantörsled inom till exempel kläd- och skobranschen, är inte förvånad.

– Nej, det är många företag som inte är transparenta med hur de jobbar och som saknar detaljkunskaper om underleverantörer.

600 000 sneakers i månaden

Adidas Gazelle och Spezial tillverkas i fabriker i Vietnam, Indonesian och Myanmar, som ägs av tillverkaren Shyang Shin Bao. Deras fabrik i Indonesien har cirka 7 000 anställda, enligt FTM, och tillverkade i januari 2023 cirka 50 000 Gazelle-sneakers. I juni 2023 hade siffran stigit till 600 000 par i månaden.

– På grund av den ökade efterfrågan på Gazelle och Spezial behövde vi skala upp väldigt snabbt, säger medarbetaren Maria Rizkiana till FTM, något som ledde till både mer övertid och stress vid fabriken.

Om det stämmer att skinnet kommer från JBS så ser det inte bra ut för Adidas.

Den stora efterfrågan innebar även att fabriker behövde mer läder. De länder som producerar mest skinn i världen är Indien, Kina, USA och Brasilien.

Historia av mutor

Shyang shin baos importdeklarationer avslöjar att skottillverkaren köpte in minst 2,5 miljoner kilo läder från tre vietnamesiska leverantörer, som i sin tur köpte över 20 miljoner kilo koskinn från leverantörer i Brasilien.

Bland annat nämns leverantören JBS, en av världens största köttproducenter som enligt bland annat

Amazon Watch

har en lång historia av mutor och inköp av nötkreatur från illegalt avskogade områden bakom sig.

– Om det stämmer att skinnet kommer från JBS så ser det inte bra ut för Adidas. En av de största krafterna bakom Amazonas förstörelse är Blackrock som bland annat äger JBS, säger Alex Brekke, generalsekreterare på Amazon Watch i Sverige.

Alex Brekke, generalsekreterare på Amazon Watch i Sverige. Bild: Amazon Watch

Enligt honom använder sig JBS av boskapstvätt, vilket innebär en försköning av leverantörskedjan så att köttföretaget kan påstå sig följa de avtal och riktlinjer

som bestämts gällande miljö eller klimat fast de i verkligheten inte alls gör det.

– Boskapen som de tillverkar läder av behöver mat, och sojafälten i Amazonas är också en stor grund till skövling och stöld av urfolkens territorier, så det är inte bara kornas betesmarker utan även maten till korna som får enorma konsekvenser.

I oktober 2023 avslöjade Brasiliens federala åklagarmyndighet att tiotusentals djur som slaktats av JBS kom från områden där olaglig avskogning förekommit. Det rörde sig om mark som hade tagits ifrån ursprungsbefolkningen eller gårdar som använde sig av slavarbete, enligt FTM.

Vill inte avbryta handeln

På Adidas hemsida står det bland annat att bolaget behöver fokusera på avfall och klimat samt att minska sina avtryck: *"The way we see it, we need to focus on two things – waste and climate change. Changing Materials. Wearing Longer. Reducing Footprint."*

Adidas har även skrivit under FN-stadgan Fashion industry charter for climate action, där de åtar sig att sänka sina utsläpp av växthusgaser med 30 procent fram till år 2030.

Men företaget uppger till FTM att det inte kommer att avbryta affärerna med Brasilien, eftersom de tror sig kunna ha en inverkan i att förhindra avskogning. De uppger också att skinn bara står för en liten del av det

material de använder, och att koskinn är en biprodukt av köttet, som är det som främst driver boskapsuppfödning.

ETI Sverige har inte jobbat specifikt med Adidas, men menar att stora företag generellt har mer resurser att lägga på etiska frågor.

– De har till exempel större möjligheter att implementera projekt som ligger i framkant kring hur man organiserar arbetare fackligt, säger Christopher Atapattu Riddselius.

Företagen behöver jobba mer tillsammans med lokala fackförbund för att komma till roten av problemen.

Tycker du att konsumenter bör bojkotta Adidas skor av de här modellerna?

– Nej, det är emot internationella riktlinjer och vi brukar inte förespråka det. Det är bättre att använda sin konsumentmakt till att försöka påverka företagen att jobba ännu mer med uppföljning i leverantörsled. För de arbeten som finns där behövs. Om personer som redan är utsatta blir av med sina jobb kan det förvärra deras situation.

Han anser att företagens leverantörsled är komplexa och tar lång tid att förändra strukturellt.

– Företagen behöver jobba mer tillsammans med lokala fackförbund för att komma till roten av problemen. För

att arbetet ska vara framgångsrikt behöver de som berörs vara med: civilsamhällesorganisationer, lokalsamhällen och urfolken i Amazonas.

FAKTA

Skövling kopplas till boskapsskötsel

- I Brasilien är det olagligt att avverka skog i naturreservat och ursprungsområden. Avverkning är inte heller tillåten på jordbrukarnas egen mark utan tillstånd. Men under Jair Bolsonaros tid som president minskade miljömyndigheters befogenheter och avskogningen ökade till den högsta nivån på 15 år, enligt landets myndigheter.
- Sedan Lula Da Silva tog över presidentskapet för ett år sedan har skövlingen minskat med 22 procent, enligt statistik från det brasilianska rymdforskningsinstitutet INPE.
- Uppskattningsvis 80 procent av avskogningen i Amazonas är kopplad till boskapsskötsel, visar studier enligt FTM.
- Klädföretaget H&M beslutade sig 2019 för att inte längre köpa brasilianskt läder, "tills det finns trovärdiga system upprättade som kan verifiera att skinnet inte bidrar till miljöskador i Amazonas" [skrev företaget](#) då till TT.

Anna Jonasson